

OČIŠĆENO je 5 milijuna ljudi

U BiH i Hrvatskoj etnički je očišćeno tri milijuna ljudi. Računajući i Kosovo i Makedoniju, u raspadu Jugoslavije raseljeno je ukupno pet milijuna ljudi

Veliki međunarodni projekt "Inicijativa znanstvenika" ("Scholars' Initiative" - SI) prvi je ozbiljni pokušaj svjetske akademske zajednice da znanstveno objasni što se dogodilo u bivšoj Jugoslaviji. Projekt je trajao četiri godine, okupivši oko 250 znanstvenika (uglavnom povjesničara i eksperata iz humanističkih znanosti) iz 27 zemalja s pet kontinenta, od čega polovinu iz zemalja bivše Jugoslavije; Hrvatska je u projektu sudjelovala s 20 znanstvenika.

Srbi bez premca

ljeno je približno tri milijuna stanovnika (ukupno je na području bivše Jugoslavije raseljeno pet milijuna ljudi), što je više od trećine predratnih žitelja ovih dviju država. Time je nastala najveća izbjeglička kriza u Europi još od Drugog svjetskog rata, koja je trajno promijenila strukturu stanovništva novonastalih država. Prema izvještaju znanstvenika, "etničko čišćenje" i ostale zločine činile su sve strane u sukobu, iako postoje velike razlike u težini i obujmu.

U separatu se ističe da su najveći dio zločina počinile srpske snage, prvo u hrvatskoj, a zatim u bosnijskoj i makedonskoj državi.

**brojke
i slova**

piše **Damir PILIĆ**

Kozibrod 1991.- prvi masakr nad Hrvatima

Prvo masovno ubojstvo hrvatskih civila i vojnika koje su počinile lokalne srpske jedinice dogodilo se 26. srpnja 1991. u Kozibrodu. Znanstvenici navode kako su masovna ubojstva nad hrvatskim civilima te godine počinjena i u selima Slavonije, Banije i Dalmacije, kao i 19. studenoga u gradu Vukovaru. S druge strane, masovne zločine nad civilima koje su počinile hrvatske snage znanstvenici su locirali u Karlovcu, Gospiću i zapadnoj Slavoniji.

Iz Republike Srpske protjerano 336.000 Hrvata

Znanstvenici navode kako je 1993. i 1994. postotak Hrvata u istočnoj Slavoniji s predratnih 50 posto pao na 4 posto, na Baniji i Kordunu s 20-30 posto na 2 posto, te u Lici s 20-25 posto na 5 posto. Također ističu kako je broj Hrvata u Republici Srpskoj s predratnih 354.000 pao na samo 18.000.

Projekt se bavio raspadom Jugoslavije, odnosno proučavanjem velikih povijesnih kontroverzi koje i danas di-

Bošnjački plan

Hrvatske jedinice, prema ovom izvještaju, počinile su "etničko čišćenje"

da se na prostorima BiH gotovo 70 posto svih zločina dogodilo u razdo-

U Oluji spaljeno 22.000 kuća

Znanstvenici navode kako su se gruba kršenja međunarodnog humanitarnog prava događala i za vrijeme operacije Oluja, što je uključivalo sljedeće: progon Srba iz općina Benkovac, Donji Lapac, Drniš, Gospić, Gračac, Knin, Korenica, Obrovac, Šibenik, Sinj i Zadar; sistematsku pljačku njihove javne i privatne imovine od strane hrvatskih snaga, uključujući pljačku kuća, gospodarskih zgrada, ambara i stoke; deportacije; ubojstva najmanje 150 krajinskih Srba i razna druga nehumana djela, poput premlaćivanja. U izvještaju se navodi i kako su hrvatske snage sistematski spaljivale i uništavale srpska sela, ubijale stoku srpskih seljaka i zagađivale njihove izvore i bunare.

Zaključuje se da je za vrijeme "Oluje" uništeno 22.000 kuća i stanova u kojima su živjeli krajiški Srbi.

Uništeno 80 džamija i 8 katoličkih crkava

U izvještaju se navodi da su hrvatske snage na području Hrvatske kontinuirano izvodile napade na pravoslavne crkve i druge sakralne objekte, kako u početku rata, tako i tijekom konačne ofenzive 1995. godine. Ipak, bez obzira što je dio tih crkava i objekata oštećen, glavnina objekata Srpske pravoslavne crkve u Hrvatskoj preživjela je rat.

Za vrijeme hrvatsko-bošnjačkog rata, kaže se u izvještaju, hrvatske snage uništile su 80 džamija, a oštetile daljnjih 120 dok su muslimanske snage uništile 8 katoličkih crkava, a oštetile njih 70. Znanstvenici iznose da su u gradovima pod kontrolom sarajevskih vlasti i katoličke i pravoslavne crkve završetak rata dočekale uglavnom netaknute.

jele narode u regiji. Znanstvenici su bili podijeljeni u 11 istraživačkih timova, koji su istraživali 11 najznačajnijih YU kontroverzi, pokrivajući razdoblje od 1986. do 2000. godine. Danas predstavljamo separat "Etničko čišćenje i ratni zločini 1991.-1995." ("Ethnic Cleansing and War Crimes, 1991.-1995.").

Kao posljedica "etničkog čišćenja" u razdoblju od 1991. do 1995. u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini rase-

nje" nad Bošnjacima oko Mostara i u središnjoj Bosni tijekom 1993., kao i nad Srbima u zapadnoj Slavoniji, Krajini i zapadnoj Bosni tijekom proljeća i ljeta 1995. U nekoliko slučajeva i snage bosanskih Muslimana počinile su zločine protiv Srba i Hrvata u Bosni i Hercegovini, ali, kako navode znanstvenici, "samo na *ad hoc* osnovi i u znatno manjoj mjeri od ostalih zaraćenih strana". Premda ističu da su i hrvatske i bosanske snage iz-

blju od travnja do kolovoza 1992., te da su "izrazito najveći broj tih zločina počinile oružane jedinice Srba", dok od ukupnog broja "od 2,2 milijuna izgnanih i približno 100.000 ubijenih nedvosmisleno većinu čine Bošnjaci".

Istraživači konstatiraju kako je "više od 80 posto nesrpskog stanovništva nestalo s prostora današnje Republike Srpske". Isto tako pišu i da je tijekom ljeta 1995. "veliki dio srpskog

stanovništva iz Hrvatske i Bosanske krajine izbjegao ili su ga planski protjerale hrvatske vojne snage".

Govoreći o masovnim silovanjima u BiH, znanstvenici potvrđuju da su za većinu tih djela odgovorne srpske jedinice, s time da prijašnje procjene o 50.000 žrtava smatraju "dvaput većima od stvarnog broja". Također, premda tvrde da je "JNA očito imala nacrt plana u slučaju rata u Bosni 1991.", istraživači ističu kako "do sa-

da na svjetlo dana nije izišao nijedan dokument koji bi potvrdio postojanje planova za kampanje 'etničkog čišćenja'".

U svom zaključku znanstvenici ustvrđuju da se "etničko čišćenje" mo po sebi ne može izjednačavati "genocidom". Samo se masakri u Srebrenici u srpnju 1995. godine - da je ubijeno između 6500 i 8000 muškaraca i dječaka - može smatrati genocidom.

Istraživači ističu da je "etničko čišćenje" trajno promijenilo strukturu stanovništva novonastalih država bivše Jugoslavije